

Jarosław Lewczuk

Zielona Góra, st. 18, wykop nr V, VI,
AZP 62-14/31

Informator Archeologiczny : badania 27, 120-121

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania przeprowadzone w sierpniu 1993 r. miały na celu weryfikację zaproponowanej rekonstrukcji, a przynajmniej jej zasadniczego zarysu. Wykopy założono na linii przebiegu ewentualnych fundamentów naw bocznych, południowo-zachodniej wieży i południowej partii transeptu, w tym ostatnim przypadku również w celu lokalizacji drugiej absydioli. Przeprowadzone w skromnym zakresie badania pozwalają, jak dotychczas, na sformułowanie następujących wniosków:

1. Pozostałości najstarszej świątyni pozbawione są śladów naw bocznych, trudno jednak bez dalszych badań stwierdzić, czy jest to efekt redukcji pierwotnego założenia kościoła czy też fundamenty naw zostały całkowicie rozebrane.
2. Pierwotna kolegiata posiadała co najwyżej jedną wieżę, której pozostałości znajdują się być może pod fundamentami obecnej kruchty.
3. W miejscu występowania drugiej, południowej absydioli transeptu występują mury nie związane z obecnym i wcześniejszymi założeniami kościoła; wyjaśnienie tej kwestii wymaga poszerzenia wykopu w kierunku prezbiterium.
4. Odsłonięta w wykopach stratygrafia dowodzi, że na terenie bezpośrednio przylegającym do obecnie istniejącego kościoła zniszczony został pierwotny układ nawarstwień kulturowych. Przepuszczalne prace budowlane i niwelacyjne w trakcie wznoszenia świątyni barokowej i później zniszczyły stratygrafię przykościelnego cementarza.

W przypadku przyszłych badań na zewnątrz kolegiaty niezbędne wydaje się rozpoznanie dalszej części transeptu, szczególnie w miejscu styku nawy i prezbiterium obecnego kościoła. Wyjaśnić to może kwestię południowej absydioli i murów fundamentowych pierwotnego prezbiterium. Trudniejsze technicznie, ale istotne poznawczo, byłoby zbadanie fundamentów wieży zachodniej najstarszej świątyni. Badań weryfikacyjnych wymaga również otoczenie kościoła, jak bowiem wynika z wizytacji z 1637 r. kościół zbudowano na kształt twierdzy w otoczeniu wałów i parkanów.

Materiały znajdują się w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Badania powinny być kontynuowane.

Zgłowiączka, gm. Lubraniec, woj. wrocławskie — patrz: wczesne średniowiecze

---

**Zielona Góra, st. 18, wykop
nr V, VI
AZP 62-14/31**

Muzeum Archeologiczne Środkowego
Nadodrza w Zielonej Górze

Badania prowadził mgr Jarosław Lewczuk. Finansowane przez Spółdzielcze Biuro Projektów i Usług „Projekt” w Zielonej Górze oraz Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo miejskie z XV i XVI w.

Przeprowadzono rozpoznawcze badania wykopaliskowe poprzedzające planowaną budowę nowego centrum handlowego w Zielonej Górze, które zostanie usytuowane przy południowej pierzei Rynku Starego Miasta, (działka nr 365 o powierzchni 956 m²), na miejscu dawnego Domu Towarowego i wyburzonych w latach 60. domów mieszkalnych przy ul. Krawieckiej nr 1 i 3. Dom Towarowy ze względu na jego zły stan techniczny rozebrano w latach 80.

W części wschodniej działki (ul. Krawiecka 1, 3) założono 2 wykopy (o numerach V i VI w obrębie Starego Miasta), które dostarczyły 4634 fragm. ceramiki, ponad 500 fragm. kafli garnkowych (w tym 22 formy prawie całe lub zdatne do rekonstrukcji rysunkowej), fragm. kafli płaskich, rury piecowe, fragm. dachówek, liczne przedmioty metalowe (gwoździe, noże, haki, okucia, lupki żelazne, półwytwory przedmiotów), kostkę do gry, kulki szklane (prawdopodobnie również służące do gry), 11 monet (całych i fragm.).

Ceramika stalowoszara stanowiła 28% całości ceramiki, ceramika żółtokremowa — 49%, ceramika ceglasczerwona — 22,1%, kamionka — 0,35%, ceramika inna — 0,5%, wtręty ceramiki ze schyłkowych faz wczesnego średniowiecza — 0,06%.

Monety znajdowane w poszczególnych warstwach osadniczych datują je na czasy od przelomu XIV i XV w. aż po 1. poł. XVI w. Domy konstrukcji murowanej, które przykryły omawiane ślady osadnictwa, powstały zapewne po r. 1582 lub 1626, przy odbudowie miasta zniszczonego pożarem. Rozebrano je dopiero w latach 60. XX w.

Badania będą kontynuowane.

Żary, st. 50, woj. zielonogórskie — patrz: późne średniowiecze

**Żdanów, st. 1
gm. Zamość, woj. zamojskie
AZP 89-88/67**

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie

Badania prowadziła mgr Ewa Prusicka. Finansowane przez Urząd Gminy i Zakład Energetyczny w Zamościu. Drugi sezon badań. Architektura nowożytna. Grób kultury mierzanowickiej z wczesnego okresu epoki brązu. Ślady osadnictwa średniowiecznego.

Celem badań było pełniejsze rozpoznanie murów fundamentowych budynku browaru, których relikty odkryto w czasie pierwszego sezonu prac wykopaliskowych na stanowisku, określenie pełnych namiarów obiektu oraz zarejestrowanie ewentualnych relikwów osadnictwa średniowiecznego, o istnieniu którego świadczyły drobne fragm. ceramiki zebranej z powierzchni stanowiska.

Badania objęły 3 wykopy o łącznej powierzchni 86 m². Prace skoncentrowały się w północnej części wyniesienia w celu zarejestrowania przebiegu zewnętrznej, północno-zachodniej ściany browaru, oraz w centralnej, gdzie według przekazów kartograficznych znajdował się dziedziniec browaru, a w związku z tym nienaruszony w czasie budowy browaru teren, gdzie mogło zachować się starsze osadnictwo.

W wykopie VII, założonym na północnym skraju wyniesienia, odsłonięto relikty architektury. Są to fundamentowe mury punktowe (system arkadowy) o szerokości ok. 1 m. Z murem wewnętrznym obiektu, który wykonano z kamienia wapiennego łamanego na zaprawie wapienno-piaskowej, przewiązany był mur ceglano-kamienny, również na zaprawie wapienno-piaskowej, stanowiący wschodnią ścianę pomieszczenia, którego funkcję można określić jako piwnicę. W wykopie odsłonięto mały fragm. tego pomieszczenia. Posadzkę piwnicy wykonano z czterech warstw cegieł kładzionych „na płask”. Pomieszczenie zagruzowano, przypuszczalnie w czasie rozbiórki naziemnych partii obiektu browaru.

Zarówno konstrukcja, jak i materiał użyty do budowy odsłoniętych murów fundamentowych nie odbiegają od relikwów architektury odsłoniętej w czasie pierwszego sezonu badań. Należy wobec tego stwierdzić, że odsłonięte na stanowisku relikty architektury należą do jednego założenia architektonicznego. Zarejestrowanie zewnętrznej, północno-zachodniej ściany browaru pozwoliło ustalić namiary obiektu, który zbudowany był w przybliżeniu na planie kwadratu o długości jednego boku ok. 70 m.

Funkcjonalnie z browarem związany był kanał zarejestrowany przy ścianie zewnętrznej, północno-zachodniej budynku. W wykopie odsłonięto 3 rury żelazne, łączone czopowo, o średnicy 8 cm. Pomimo wyraźnego spadku rur kanału w kierunku rzeki, która otacza wyniesienie gdzie usytuowany był budynek browaru, mała średnica rur i ich połączenie wskazują na funkcję kanału doprowadzającą, a nie ściekową.

Na dziedzińcu browaru wykonano 2 wykopy badawcze. Odsłonięto 2 obiekty. Pierwszy (ob. 1) odkryto we wschodniej części wykopu VI. Był to grób szkieletowy, którego strop wystąpił na głębokości ok. 80 cm poniżej poziomu gruntu. Kości ludzkie, oprócz czaszki, zachowały się fragmentarycznie. Zarys jamy grobowej nie był dobrze widoczny na tle silnie